

Savrasov M., Iaburova O. Socio-psychological and pedagogical adaptation of Ukrainian students to foreign cultural and educational conditions: problems and prospects

As a result of the Russian attack on sovereign European Ukraine, university students, like many other fellow citizens, were forced to seek refuge and temporary accommodation not only in safer regions of Ukraine, but also outside its borders. Student representatives from different parts of our country, using the support of our strategic European and global partners, had the opportunity to choose various educational programs for continuing education abroad. They were forced to adapt to new social, educational and cultural realities, which required a certain degree of appropriate psychological readiness. The study of the socio-psychological-pedagogical adaptation of Ukrainian students to foreign cultural and educational conditions involved theoretical and methodological substantiation of the phenomenon of the adaptation potential of the student personality, psychometric testing of the proposed author's questionnaire, description and interpretation of the main psychological and pedagogical characteristics of the adaptation of Ukrainian students to foreign cultural and educational conditions.

It has been established that domestic students demonstrate a high and above-average level of development of the language-speech, information-communicative, value-cultural, emotional-empathetic component of adaptation to new cultural and educational conditions, which creates proper prerequisites for their further integration into the European cultural and educational space. The level of development of the organizational-methodical and content-didactic components, being at a level below the average, causes serious concern, as it complicates the process of learning and further professional formation of Ukrainian students in new conditions. This fact may be caused by the insufficient level of approximation of the Ukrainian education system to modern European educational realities and the need for further reform of the education system of Ukraine with the aim of maximum integration into the European educational family.

Key words: student, European integration, adaptation, culture, society, education, questionnaire, structure, component.

УДК 37.014(477)

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2022.spec.2.21>

Сєрова Г. В.

ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ ШКІЛЬНОЇ ІСТОРИЧНОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Стаття присвячена оновленню змісту історичної освітньої галузі в закладах загальної середньої освіти. Визначається, що важливими чинниками якісних змін у шкільних програмах з історії є євроінтеграційний вектор розвитку нашої держави, необхідність протидіяти розгорнутій проти України "гібридній війні", зокрема у сфері історичної науки і освіти, об'єктивне оновлення даних історичної науки, значний вплив медіа на свідомість учнів, нові підходи до відбору і структурування змісту історичних курсів у школі у зв'язку з послідовним запровадженням компетентнісного підходу в контексті впровадження стратегії Нової української школи та Державного стандарту базової середньої освіти. Аналіз сучасних джерел історіографії, науково-методичних напрацювань та нормативних документів засвідчує, що актуальними пріоритетами відбору змісту шкільної історії є ідеї державотворення, формування української політичної нації, європейський вимір викладання історії, позбавлення імперсько-радянського історичного наративу. Визначено, що одним зі шляхів концептуальної зміни шкільної історичної освіти та унеможливлення привласнення кремлем оновленої української історії на основі її логічного інтегрування в європейський контекст є створення інтегрованих курсів історії України і всесвітньої історії. Розкрито особливості інноваційного інтегрованого курсу "Досліджуємо історію і суспільство" для 5–6 класу, розроблену колективом авторів відділу суспільствознавчої освіти Інституту педагогіки НАПН України, в основу якої покладено тематичну внутрігалузеву і міжгалузеву інтеграцію. Зазначено, що реалізація оновленого змісту шкільних історичних курсів для учнів 6–11 класів потребує істотного редагування чинних підручників, розроблення відповідного навчально-методичного забезпечення для очного і дистанційного навчання, створення новітніх освітніх електронних ресурсів, відповідної підготовки вчителів до викладання нового історичного змісту, залучення вчених-істориків до методичної допомоги вчителям і створення необхідного методичного супроводу.

Ключові слова: євроінтеграція України, шкільна історична освіта, реформування, зміст, методика.

Нагальним завданням сучасної української школи є задоволення запиту українського суспільства на якісну історичну освіту. Реагуючи на потреби часу і суспільне замовлення у процесі формування сучасного змісту та завдань історичної освіти, необхідно насамперед враховувати загальні чинники розвитку суспільства – глобалізацію, інформатизацію, полікультурність світу.

Також модернізація шкільних програм з історії зумовлена впливом євроінтеграційного вектора розвитку нашої держави, юридично закріпленого наданням 23 червня 2022 року Україні статусу кандидата на вступ до Європейського Союзу. Це вимагає застосування нових методологічних ідей, орієнтуючись на загальноєвропейські цінності та гуманістичні ідеали, послідовно позбавляючись радянських стереотипів. Але водночас, аби убезпечитися від руйнування української національної ідентичності та не допустити маніпулювання історичними фактами, необхідно вчасно корегувати державну освітню політику, зокрема у сфері шкільництва. Вона має бути спрямована не на ситуативні потреби чинної влади, а на системність

у реалізації цивілізаційного вибору суспільства. І якщо таким вибором є Євросоюз, то відповідним чином необхідно визначати й вектор реформування освіти, аргументуючи свої позиції прагненням населення власної держави, та спиратися на її історію.

Ще одним соціокультурним аспектом розвитку українського суспільства на початку XXI століття, який посилює увагу до історії та її соціального призначення, є, на думку О. Удода, актуалізація теорії історичного знання та посилення взаємодії історичної науки й історичної політики, спрямованої на наукову оцінку джерел, подолання радянської спадщини і спроб фальсифікації уразливих питань (наприклад, Голодомору) [14]. У цьому контексті помітним явищем стало перетворення медійної історії як інформаційно-комунікаційного простору історичного знання на системоутворюючий базовий елемент соціального простору, оскільки саме вона лежить в основі формування історичної, а отже, культурної пам'яті, історичної свідомості, а в широкому розумінні – історичної культури суспільства [15]. Водночас це породило певні проблеми, відкриваючи простір для проникнення медійних тлумачень у шкільну історичну освіту, небезпеки авторського волюнтаризму в програмах і підручниках.

Питання історичних інтерпретацій та концептуального оновлення змісту шкільної історичної освіти надзвичайно актуалізувались також у зв'язку з повномасштабною агресією росії проти України та розгорнутою проти України інформаційною війною, зокрема в трактуванні історії. В умовах сьогодення українська влада і суспільства мають мобілізувати ресурсні можливості власної історичної політики задля утвердження національної ідентичності та зміцнення держави. Нарешті суттєве оновлення змісту історичної освітньої галузі відбувається в контексті впровадження з 2022/2023 рр. навчального року в базову школу стратегії Нової української школи [8] та Державного стандарту базової середньої освіти [2].

Зрозуміло, що таке серйозне оновлення є предметом обговорень, дискусій та наукових публікацій вчених-істориків, педагогів, вчителів-практиків останнього часу [16]. Особливої гостроти вони набувають під час обговорення історії України. Зокрема, затята боротьба в українсько-російському історичному протистоянні ведеться за спадщину Русі. На різних рівнях політичного, громадянського та культурно-освітнього життя РФ довгі роки нав'язувався міф про єдину давньоруську народність Київської Русі. Не обходиться без недоречностей у цьому питанні й на сторінках шкільних підручників. Нині вже очевидно: щоб уникнути маніпулювання в цих питаннях, важливо забезпечити на уроках і в підручниках наукове трактування насамперед термінології – назви “Русь”, “Давня Русь”, “Київська Русь”, тривалій конкуренції назв “Русь” і “Київська Русь”. На думку В. Рички, важливо по-новому трактувати маніпулятивні ідеї російських істориків різних часів про “правонаступництво на історичну спадщину Київської Русі”, розкривати способи одноосібного привласнення її імперською Росією, переосмислити з нових позицій постаті і ролі князів України-Русі. Предметом окремої уваги, зокрема і в школі, мають стати довготривалі і запеклі змагання української та російської інтелектуальних еліт за спадщину Київської Русі. Вчений також зауважує шкідливість спроб окремих вітчизняних дослідників увести до наукового обігу такі фальсифікати, як Велесова книга та ін., спроб удавнювати і прикрашати нашу історію [12].

Чимало суперечностей спостерігається й у висвітленні участі України у Другій світовій війні, зокрема про роль УПА, рух опору, внесок України у розгром нацистської Німеччини. Вже настав час покласти край стереотипам про “непереможну радянську армію”, “талановитих російських полководців” тощо.

Необхідною нині є остаточна зміна акцентів у вивченні подій останнього десятиліття, зокрема це стосується подій Євромайдану, Революції на граніті, Помаранчевої революції та Революції гідності. Академічна історіографія наголошує на необхідності розглядати їх під кутом активності українського суспільства і боротьби України проти російської агресії [1].

Розглядаючи оновлення змісту шкільних історичних курсів у контексті євроінтеграції, дослідники говорять про те, що “українська історична освіта має послідовно продовжувати формування в учнівства української історичної пам'яті, патріотизму та розуміння єдності України та українського народу з Європою та європейськими демократичними цінностями” [3]. Останніми роками серед педагогів поширюється й думка, що такий підхід можна найкращим чином реалізувати в рамках створення інтегрованих курсів історії України і всесвітньої історії. Такі курси мають створюватись за проблемно-тематичним принципом, на засадах громадянської спрямованості, “людиноцентризму як уваги до людини та її поведінкових мотивацій, відкриття зв'язків між формуванням особистісних цінностей і розвитком суспільства, україноцентризму через представлення новітньої історії України в контексті всесвітньої історії, націєтворення – висвітлення історії України XX–XXI ст. як процесу формування сучасної української нації, європейськості – демонстрації зв'язку українського минулого з європейським історичним процесом, політичних, економічних і культурних взаємовпливів” [4]. Через інтегрований зміст, який створює цілісну картину історичного процесу і розглядає вітчизняну історію як складник світової історії, можна концептуально змінити шкільну історичну освіту та унеможливити привласнення кремлем оновленої української історії на основі її логічного інтегрування в європейський контекст.

Цікавою спробою інтеграції змісту освітньої галузі “громадянська та історична освіти”, на яку орієнтує педагогів Державний стандарт базової середньої освіти [2], можна вважати створення в цьому році кількох модельних програм для 5–6 класів, де поєднані не лише історія України і всесвітня історія, але й громадянська освіта. Прикладом такого інноваційного інтегрованого курсу є програма “Досліджуємо історію і суспільство”

для 5–6 класу, розроблена колективом авторів відділу суспільствознавчої освіти Інституту педагогіки НАПН України, в основу якої покладено тематичну внутрігалузеву і міжгалузеву інтеграцію [7]. Пріоритетним завданням курсу є “набуття учнями знань, навичок, ставлень та ціннісних характеристик для розвитку громадянського суспільства в Україні, підтримки послідовної інтеграції держави в систему європейських і світових цінностей та демократії, захисту й просування цих ідей” [7]. Об’єкт дослідження пропонованого інтегрованого курсу – розвиток суспільства, який розглядається в минулому історії України та країн світу та в сучасності як неперервний процес. Інтеграція в зміст курсу постає як всебічна інтеграція змісту, інтеграція діяльності, інтеграція цінностей. Це зумовлює як особливості модельної програми курсу, так і особливості підручника. Формування тематичних блоків інформації навколо міжпредметних для галузі широких категорій та ідей дає змогу під час проєктування підручника вибудовувати параграф з урахуванням особливостей змісту і методів дослідження кожної з наук. Історичні та громадянсько-наукові уявлення учнів/учениць і розуміння ними суспільного життя вираховуються у процесі розв’язання системи міжпредметних завдань підручника з курсу, які формують відповідні знання й мисленнєві операції учнів [10]. Апробація модельних програм і підручників 5–6 класів, в яких українська освіта істотно наслідуює європейські підходи, безумовно, дасть багато матеріалу для роздумів і змін у структуруванні історичного змісту, а не лише в його оновленні.

Повномасштабна російська агресія проти України, яку ми переживаємо нині, спрямована насамперед на знищення української державності, руйнування історичної пам’яті українського народу, національної самосвідомості. У цих умовах у суспільстві посилюються дебати щодо проблем створення національної історії, вироблення концепту історичної пам’яті і формування національної ідентичності, україноцентричної/європоцентричної концепції викладання історії [5; 9; 11, 13; 17]. Узагальнення цих та інших джерел свідчить, що основними напрямками змін у змісті шкільної історичної освіти є такі:

- увиразнення процесу державотворення, формування української політичної нації, консолідації українського суспільства в минулому та сьогоденні (стосується як історії України, так і всесвітньої);
- виклад подій у широкому контексті європейської та світової історії (державотворчих процесів і міждержавних стосунків), багатоглибини та полікультурності, створення додаткових можливостей для аналогій і порівнянь;
- запровадження концепту: СРСР/РФ – держави імперського типу, розгляд сучасної російсько-української війни, зокрема, її історичного коріння, запровадження нових понять та термінів, актуальних для розуміння сучасності (наприклад, “доктрина “русского міра”, “рашизм” тощо).

Для відповідного оновлення чинного змісту навчання історії МОН України ініціювало перегляд навчальних програм предметів “Історія України”, “Всесвітня історія” для 6–11 класів та інтегрованого курсу “Історія: Україна і світ” (10 клас). Було внесені зміни, пов’язані із досягненнями української історіографії, сучасних імперіологічних студій, соціокультурних наукових розвідок практик повсякдення. Наприклад, зміни і доповнення покликані “увиразнити наскрізні сюжетні лінії з минулого, що дають змогу пояснити сучасні події, а саме:

- євроінтеграційний вектор розвитку нашої держави;
- необхідність протидіяти розгорнутій проти України “інформаційній гібридній війні”, зокрема у сфері історичної науки і освіти;
- об’єктивне оновлення даних історичної науки;
- значний вплив медіа на свідомість учнів і дорослих членів українського суспільства;
- запровадження нових підходів до відбору і структурування змісту історичних курсів у школі у зв’язку з послідовним запровадженням компетентнісного підходу в контексті стратегії Нової української школи та Державного стандарту базової середньої освіти.

Аналіз значної кількості джерел засвідчує, що актуальними пріоритетами якісних змін у змісті шкільної історії є ідеї державотворення, формування української політичної нації, європейський вимір викладання історії, позбавлення імперсько-радянського історичного нарративу.

Це висуває серйозні вимоги до підготовки вчителів до викладання нового історичного змісту, зумовлює потребу в залученні вчених-істориків до методичної допомоги вчителям і створенні необхідного методичного супроводу.

Використана література:

1. 25 років незалежності: нариси історії творення нації та держави / Відп. ред. В. Смолій; Кер. авт. кол. Г. Боряк; Авт. кол.: В. Головка (коорд. проєкту), В. Даниленко, С. Кульчицький, О. Майборода, В. Смолій, Л. Якубова, С. Янішевський. НАН України. Інститут історії України. Київ : Ніка-Центр. 2016. 796 с.
2. Державний стандарт базової середньої освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 р. № 898. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/76886/ (дата звернення 18.05.2022).
3. Історія України. Всесвітня історія 6–11 класи. Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти. 2022. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-5-9-klas> (дата звернення 15.09.2022).
4. Історія: Україна і світ (інтегрований курс). 10–11 класи. Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти. 2022. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv> (дата звернення 15.09.2022).

5. Казакевич Г. Як навчати історії у школі? 11 липня, 2022. URL: <https://localhistory.org.ua/texts/kolonki/iak-navchati-istoriyi-u-shkoli-gennadii-kazakevich/> (дата звернення 24.08.2022).
6. Касьянов Г. В., Толочко О. П. Національні історії та сучасна історіографія: виклики й небезпеки при написанні нової історії України. *Український історичний журнал*. 2012. № 6. С. 4–24. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/UIJ_2012_6_2
7. Модельна навчальна програма “Досліджуємо історію і суспільство 5–6 кл. (інтегрований курс) Пометун та ін.”. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Hromad.ta.istor.osv.hal/Doslidzhuyemo.istoriyu.susp.5-6-kl.intehr.kurs.Pometun.ta.in.14.07.pdf> (дата звернення 24.08.2022).
8. Нова українська школа. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola> (дата звернення 18.05.2022)
9. Оновлення гуманітарної освіти в школі: як викладати історію. URL: <https://osvita.ua/school/reform/87149/?fbclid=IwAR3EJlg1Ozo-mBBdan6ojWfYi23vAjQyHrJyJ6sEcE1cCzNKv-DWU64Xkis> (дата звернення 28.08.2022).
10. Пометун О. І., Гупан Н. М. Проектування підручника з інтегрованого курсу історії та громадянства навчання для 5 класу. *Проблеми сучасного підручника*. 2021. Вип. 27. С. 182–194.
11. Public History. Історія в публічному просторі. *Збірник Міжнародної наукової конференції*. Київ, 20 травня 2022 року / За ред. Ю. Латиша. URL: <https://drive.google.com/file/d/1N7eremhEICj72Gu59Er2x-> (дата звернення 28.08.2022).
12. Ричка В. М. Війна пам'ятей. Змагання за спадщину Київської Русі. Київ : Парлам. вид-во. 2021. 416 с.
13. Смолій В. Революції у цивілізації раннього модерну: паралелі українського та світового досвіду. *Український історичний журнал*. 2021. № 1. С. 4–26.
14. Удод О. Історична політика й академічна свобода істориків: європейські стандарти й українські реалії. *Історіографічні дослідження в Україні*. 2018. Вип. 29. С. 233.
15. Удод О. Медійна історія та професійна репутація історика. *Історіографічні дослідження в Україні*. 2020. Вип. 31. С. 36. URL: http://resource.history.org.ua/publ/Idvu_2020_31_10 (дата звернення 18.06.2022).
16. Шкільна історична освіта у контексті нової української школи: інтеграція історичної й педагогічної наук. *Всеукраїнський науково-практичний круглий стіл*. 2 грудня 2021. URL: <https://bit.ly/3In07A4>.
17. Що не так з уроками історії в школі? Пояснюють історики. 5 травня, 2022. URL: <https://localhistory.org.ua/texts/statti/shecho-ne-tak-z-urokami-istoriyi-u-shkoli-poiasnuiut-istoriki/> (24.08.2022).

References:

1. V. Holovko (koord. proektu), V. Danylenko, S. Kulchytskyi, O. Maiboroda, V. Smolii, L. Yakubova, S. Yanishevskiyi. 25 rokov nezalezhnosti: narysy istorii tvorennia natsii ta derzhavy (2016) / Vidp. red. V. Smolii; Ker. avt. kol. H. Boriak; Avt. kol.: НАН Ukrainy. Instytut istorii Ukrainy [25 years of independence: essays on the history of the creation of the nation and the state. NAS of Ukraine. Institute of History of Ukraine]. K.: Nika-Tsentr. 796 s. [in Ukrainian]
2. Derzhavnyi standart bazovoi serednoi osvity: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 30.09.2020 r. № 898 [State standard of basic secondary education: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 30.09.2020 No. 898]. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/76886/ [in Ukrainian]
3. Istoriiia Ukrainy. Vsesvitnia istoriia 6–11 klasy. Navchalna prohrama dlia zakladiv zahalnoi serednoi osvity [History of Ukraine. World History 6th - 11th grades. Curriculum for general secondary education institutions]. 2022. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-5-9-klas> [in Ukrainian]
4. Istoriiia: Ukraina i svit (intehrovanyi kurs). 10–11 klasy. Navchalna prohrama dlia zakladiv zahalnoi serednoi osvity [History: Ukraine and the world (integrated course). 10–11 grades. Curriculum for institutions of general secondary education]. 2022. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv> [in Ukrainian]
5. Kazakevych Hennadii. Yak navchaty istorii u shkoli? 11 lypnia, 2022 [How to teach history at school? July 11, 2022]. URL: <https://localhistory.org.ua/texts/kolonki/iak-navchati-istoriyi-u-shkoli-gennadii-kazakevich/> [in Ukrainian]
6. Kasianov H. V., Tolochko O. P. Natsionalni istorii ta suchasna istoriografii: vyklyky u nebezpeky pry napysanni novoi istorii Ukrainy [National histories and modern historiography: challenges and dangers in writing a new history of Ukraine]. *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal*. 2012. No. 6. Pp. 4–24. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/UIJ_2012_6_2 [in Ukrainian]
7. Modelna navchalna prohrama “Doslidzhuiemo istoriiu i suspilstvo 5–6 kl. (intehrovanyi kurs) Pometun ta in.” [Model curriculum “We study history and society 5–6 grades (integrated course) Pometun and others”]. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Hromad.ta.istor.osv.hal/Doslidzhuyemo.istoriyu.susp.5-6-kl.intehr.kurs.Pometun.ta.in.14.07.pdf> [in Ukrainian]
8. Nova ukrainska shkola [New Ukrainian school]. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola> [in Ukrainian]
9. Onovlennia humanitarnoi osvity v shkoli: yak vykladaty istoriiu [Updating humanitarian education at school: how to teach history]. URL: <https://osvita.ua/school/reform/87149/?fbclid=IwAR3EJlg1Ozo-mBBdan6ojWfYi23vAjQyHrJyJ6sEcE1cCzNKv-DWU64Xkis> [in Ukrainian]
10. Pometun, O. I., Hupan, N. M. Proektuvannia pidruchnyka z intehrovanooho kursu istorii ta hromadianstva navchannia dlia 5 klasu [Designing a textbook on the integrated course of history and citizenship education for the 5th grade]. *Problemy suchasnoho pidruchnyka*. 2021. Vyp. 27. Pp. 182–194. [in Ukrainian]
11. Public History. Istoriiia v publichnomu prostori [Public History. History in public space]. *Zbirnyk Mizhnarodnoi naukovoї konferentsii*. Kyiv, May 20, 2022. URL: <https://drive.google.com/file/d/1N7eremhEICj72Gu59Er2x-> [in Ukrainian]
12. Rychka V. M. (2021) Viina pamiatei. Zmahannia za spadshchynu Kyivskoi Rusi [War of memories. Competition for the heritage of Kyivan Rus] Kyiv: Parlam. vyd-vo. 416 s. [in Ukrainian]
13. Smolii V. Revoliutsii u tsyvilizatsii rannoho modernu: paraleli ukrainskoho ta svitovoho dosvidu [Revolutions in early modern civilization: parallels of Ukrainian and world experience]. *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal*. 2021. No. 1. Pp. 4–26. [in Ukrainian]
14. Udod O. Istorychna polityka u akademichna svoboda istorykiv: yevropeiski standarty u ukrainski realii [Historical politics and academic freedom of historians: European standards and Ukrainian realities]. *Istoriografichni doslidzhennia v Ukraini*. 2018. Vyp. 29. P. 233. [in Ukrainian]
15. Udod O. Mediina istoriia ta profesiina reputatsiia istoryka [Media history and professional reputation of the historian]. *Istoriografichni doslidzhennia v Ukraini*. 2020. Vyp. 31. P. 36. URL: http://resource.history.org.ua/publ/Idvu_2020_31_10 [in Ukrainian]
16. Shkilna istorychna osvita u konteksti novoi ukrainskoi shkoly: intehratsiia istorychnoi y pedahohichnoi nauk [School historical education in the context of the new Ukrainian school: integration of historical and pedagogical sciences]. *All-Ukrainian scientific and practical round table*. December 2, 2021. URL: <https://bit.ly/3In07A4> [in Ukrainian]
17. Shcho ne tak z urokamy istorii v shkoli? Poiasnuiut istoryky [What is wrong with history lessons at school? Historians explain]. May 5, 2022. URL: <https://localhistory.org.ua/texts/statti/shcho-ne-tak-z-urokami-istoriyi-u-shkoli-poiasnuiut-istoriki/> [in Ukrainian]

Sierova G. Updating the content of school history education in the context of European integration

The article is devoted to updating the content of the historical educational field in institutions of general secondary education. It is determined that the important factors of qualitative changes in school history programs are: the European integration vector of the development of our country, the need to oppose the "hybrid war" waged against Ukraine, in particular in the field of historical science and education, objective updating of historical science data, significant influence of the media on the consciousness of students, new approaches to the selection and structuring of the content of history courses at school in connection with the consistent introduction of the competence approach in the context of the implementation of the strategy of the New Ukrainian School and the State Standard of Basic Secondary Education. The analysis of modern sources of historiography, scientific-methodological studies, and normative documents proves that the actual priorities for the selection of the content of school history are the ideas of state formation, the formation of the Ukrainian political nation, the European dimension of teaching history, and the removal of the imperial-soviet historical narrative. It was determined that one of the ways to conceptually change school history education and prevent the Kremlin from appropriating updated Ukrainian history on the basis of its logical integration into the European context is to create integrated courses on the history of Ukraine and world history. Are revealed features of the innovative integrated course "Exploring history and society" for the 5th-6th grade, developed by a team of authors of the department of social science education of the Institute of Pedagogy of the National Academy of Sciences of Ukraine, which is based on thematic intra-branch and inter-branch integration. It is noted that the implementation of the updated content of school history courses for students of grades 6–11 requires a significant revision of existing textbooks, the development of appropriate educational and methodological support for face-to-face and distance learning, the creation of the latest educational electronic resources, appropriate training of teachers for teaching new historical content, the involvement of scientists -historians for methodical assistance to teachers and creation of the necessary methodical support.

Key words: European integration of Ukraine, school history education, reformation, content, methodology.

УДК 37.0:7(480)

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2022.spec.2.22>

Сидоренко Т. Д., Ступак К. Є.

ДОСВІД ФІНСЬКОЇ ОСВІТИ: МИСТЕЦЬКИЙ АСПЕКТ

Забезпечення доступності до якісної освіти є одним із нагальних напрямів розвитку освітніх систем у світі: європейський досвід реформування національних освітніх систем становить інтерес для української системи освіти.

У напрямі дослідження вибраної теми зазначається науковий доробок вітчизняних авторів щодо практичних аспектів освітньої галузі в країнах Європейського Союзу, тенденції, що домінують у структурі європейської вищої освіти, вивчення досвіду професійної підготовки фахівців у закладах освіти країн Європейського Союзу.

Євроінтеграційні прагнення, визначення умов розвитку системи мистецької освіти України наразі зумовлюють потребу вивчення досвіду розвинених європейських країн, вивчення існування в їхніх системах мистецької освіти, зокрема Фінляндії.

Аналіз результатів досліджень науковців, присвячених музичній освіті, показав інтерес фінських учених до порівняльних досліджень підвищення якості освіти. Проблеми в музичній освіті школярів та студентів полягають в особливостях професійної педагогічної підготовки вчителя, другорядності здобуття спеціальних музичних навичок та відсутності професії "вчитель музики" для початкових класів. Виявилися схожі із сучасною освітою України проблеми: обмежена кількість годин на уроки музики, прагнення переведення їх у предмети на вибір (незважаючи на доведений позитивний вплив музики на розвиток дітей).

Аналізуючи систему музичної освіти Фінляндії, можна стверджувати, що вона вдосконалюється; вирішальну роль у цьому процесі відіграють певні чинники, зокрема: забезпечення умов підготовки вчителів у закладах вищої освіти, що відповідають сучасності, організація системи освіти таким чином, що суттєве покращення результатів навчання стає цілком реальним. Музична освіта Фінляндії спрямовує діяльність молоді у творче, конструктивне русло.

Ключові слова: Європейський Союз, освіта Фінляндії, феномен-орієнтовне навчання, учитель мистецьких дисциплін.

Соціально-політичні зміни ХХІ століття, які для України стали важливою сторінкою новітньої історії, відкрили шлях входження її до Європейського Союзу, створення цивілізованого, демократичного суспільства, загальноєвропейського гуманітарного простору, сприяли розвитку мистецької інституції та культури [4]. Європейський розвиток української культури вже приносить суттєві дивіденди самій культурі [1], що своєю чергою вимагає від України розробки та впровадження передових наукових технологій, які б дали змогу суспільству зробити крок у постіндустріальну епоху. Ключова роль у цьому процесі належить освіті, де принципи традиційного академічного навчання максимально гармонійно поєднуються з актуальними європейськими та світовими трендами, новітніми методиками [3].